

Regelrådet är ett särskilt beslutsorgan inom Tillväxtverket vars ledamöter utses av regeringen. Regelrådet ansvarar för sina egna beslut. Regelrådets uppgifter är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Socialstyrelsen

Yttrande över förslag till nya föreskrifter om säkra besök i särskilda boendeformer för äldre under covid-19-pandemin

Regelrådets ställningstagande

Regelrådet finner att konsekvensutredningen uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Innehållet i förslaget

De nya föreskrifterna kompletterar och specificerar ett antal bestämmelser i Socialtjänstlagen och i Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd. De innebär i korthet att:

- verksamhetsansvarig ska fastställa rutiner för hur man ska arbeta i boendet för att följa rekommendationer från Folkhälsomyndigheten och smittskyddsläkare,
- vid utformandet av rutinerna ska det uppmärksammas och beaktas om det finns olika behov hos de boende,
- i arbetet med riskanalyser ska det bedömas vilka risker besök i boendet kan medföra och vilka åtgärder som behöver vidtas för att minska risken för smitta i samband med besök,
- personal som arbetar i boendet ska ha tillgång till stöd från arbetsledare om svåra situationer uppstår med besökare eller boende vid besök,
- verksamhetsansvarig ska se till att boende och besökare får information om vilka rekommendationer från Folkhälsomyndigheten och smittskyddsläkare utfärdats för att minska risken för smitta vid besök,
- verksamhetsansvarig ska se till att det finns möjlighet för besökare att tvätta händer med tvål och vatten eller handdesinfektion vid besök.

Föreskrifterna föreslås träda ikraft den 1 oktober 2020.

Skälen för Regelrådets ställningstagande

Bakgrund och syfte med förslaget

Förslagsställaren anger att som ett led i att begränsa smittspridningen till särskilda boenden för äldre (SÄBO) beslutade regeringen om förbud mot besök på dessa boenden från den 1 april 2020. Förbudet återfinns i förordning (2020:163) om tillfälligt förbud mot besök i särskilda boendeformer för äldre för att förhindra spridningen av sjukdomen covid-19. Regeringen har nu meddelat att besöksförbudet ska upphöra att gälla den 30 september. När så sker är den som bor på SÄBO fri att själv ta emot besök som hen önskar. Dock kvarstår skyldigheten som var och en har att genom uppmärksamhet och rimliga försiktighetsåtgärder medverka till att förhindra spridning av smittsamma sjukdomar enligt 2 kap 1 § smittskyddslagen (2004:168). Vidare gäller de föreskrifter och allmänna råd samt rekommendationer som Folkhälsomyndigheten utfärdat. I Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd om allas ansvar att förhindra smitta av covid-19 m.m. (HSLF-FS 2020:12) finns bestämmelser och allmänna råd riktade till kommunala verksamheter och verksamheter i enskild regi. I författningen finns även allmänna

råd riktade till var och en med rekommendationer om hur man bör agera för att minska risken för smittspridning. De gäller även för de som bor i SÄBO och deras eventuella besökare. Syftet med de föreslagna föreskrifterna är att tydliggöra verksamheternas ansvar vid besök. Ett annat syfte är att de som bor på SÄBO och deras besökare ska känna sig trygga i att verksamheten skapat de förutsättningar som krävs för säkra besök. Med föreskriften vill förslagsställaren vidare uppnå ett enhetligt och nationellt stöd för hur verksamheterna ska agera när det inte längre finns ett besöksförbud.

Regelrådet finner redovisningen av bakgrund och syfte med förslaget godtagbar.

Alternativa lösningar och effekter av om ingen reglering kommer till stånd

Förslagsställaren anger att ett alternativ till de föreslagna föreskrifterna skulle kunna vara att enbart sammanställa och sprida kunskap till verksamhetsansvariga. Detta skulle enligt förslagsställarens mening inte möta behovet ett nationellt stöd som många kommuner efterfrågar eller ge samma tydliga stöd för de verksamhetsansvariga. Förslagsställaren anger vidare att den från 2019 nya särskilda boendeformen biståndsbedömt trygghetsboende för äldre, som syftar till att öka tryggheten för äldre personer som inte är trygga med att bo kvar hemma, inte bör inte omfattas av de föreslagna föreskrifterna på grund av att det inte på samma sätt som i SÄBO finns en fast personalgrupp knuten till boendet och att de som bor i sådana boenden inte heller har samma omsorgsbehov.

Regelrådet gör följande bedömning. Såvitt Regelrådet kan bedöma innebär de föreslagna bestämmelserna till stor del att lyfta delar av allmänna råd i andra författningar till föreskrifter, hänvisningar till andra författningar samt enstaka specificeringar av andra bestämmelser. Det hade varit relevant att mer utförligt beskriva varför befintlig lagstiftning inte är tillräcklig för att tillgodose det behov av nationellt stöd som efterfrågas. Mot bakgrund av de omfattande informations- och stödinsatserna som planeras (se nedan) framstår det inte heller som att informationsalternativet skulle vara otillräckligt. Det beskrivs mycket översiktligt varför boendeformen biståndsbedömt trygghetsboende inte bör omfattas av förslaget, men det hade varit relevant att göra en utförligare beskrivning av denna typ av särskilda boende för att till fullo förstå motiveringen.

Trots vissa brister finner dock Regelrådet redovisningen av alternativa lösningar och effekter av om ingen reglering kommer till stånd godtagbar.

Förslagets överensstämmelse med EU-rätten

Förslagsställaren bedömer att det inte finns EU-rättslig reglering på det område som förslaget till föreskrifter gäller.

Regelrådet ser ingen anledning att ifrågasätta den bedömningen och finner redovisningen av förslagets överensstämmelse med EU-rätten godtagbar.

Särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser

Föreskrifterna föreslås vara tillämpliga från den 1 oktober 2020 i enlighet med uppdraget från regeringen. Då besöksförbudet upphör att gälla den 30 september kommer ikraftträdandet att behöva sättas till den dag då författningen utkommer från trycket. För att stötta verksamheterna på bästa sätt när besöksförbudet tas bort anges att det behövs fler kommunikativa insatser utöver att informera om den nya föreskriften. Socialstyrelsen ska därför ta fram stöd som verksamheterna kan använda när de planerar för att genomföra säkra besök. Stöden som planeras är en checklista som verksamhetsansvariga kan använda tillsammans med personalen för att fundera på hur man kan underlätta säkra besök, en affisch som kan sättas upp i exempelvis personalrum med saker att tänka på

för att underlätta säkra besök samt frågor och svar om vad som gäller när besöksförbudet tas bort. Information kommer även att publiceras på Socialstyrelsens webbplats. Informationsmaterial tas fram av Socialstyrelsen i samarbete med Folkhälsomyndigheten.

Regelrådet finner redovisningen av särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser godtagbar.

Berörda företag utifrån antal, storlek och bransch

Förslagsställaren anger att det finns totalt 1 751 verksamheter som driver äldreboenden. Av dessa bedrivs 1 441 i offentlig regi, varav 1 428 av kommuner och 13 av regioner, och 310 i privat regi. Bland de senare anges 262 verksamheter bedrivs i bolagsform, 2 är enskilda firmor, 22 drivs i föreningsform och 24 är klassificerade som övriga privata. Inget anges om verksamheternas storlek.

Regelrådet finner därför redovisningen av berörda företag utifrån antal och bransch godtagbar, men utifrån storlek bristfällig.

Påverkan på berörda företags kostnader, tidsåtgång och verksamhet

Förslagsställaren anger att förslagen till nya föreskrifter medför vissa merkostnader för verksamheterna. Erfarenheter visar att kommunernas arbete med att göra anhörigbesöken säkra för att förhindra smittspridning i boenden under rådande besöksförbud har ställt helt andra krav på arbetsinsats från personalen, men även insatser och hjälp från kommunens förvaltningar. Kommunerna har planerat för och gjort ommöblering både inomhus och utomhus, informerat besökare om förändrade rutiner för besök samt planerat sin personalstyrka för att kunna avsätta tid för besöken. En del kommuner har också gjort inköp av plexiglas. De beräknade kostnaderna i konsekvensutredningen baseras på underlag från fyra kommuner samt lönekostnader för olika personalkategorier (undersköterska, medicinskt ansvarig sjuksköterska och enhetschef inom äldreomsorg) från SCB:s lönestatistik.

Det uppskattas att det krävs ca 10 arbetstimmar för exempelvis verksamhetschef att fastställa rutiner för hur man ska arbeta i boendet, till en kostnad om 5 200 kr per verksamhet. Arbetstiden och kostnaden kan dock variera beroende på verksamhetens storlek och befintliga rutiner. Kostnaden för arbetet med att fortlöpande se över rutiner och revidera dem vid behov anger förslagsställaren svårt att uppskatta då det är oklart hur ofta revideringar kan komma att behöva göras samt hur omfattande revideringarna kommer behöva vara.

I det fortlöpande arbetet med riskanalyser ska det bedömas vilka risker besök i boendet kan medföra och vilka åtgärder som behöver vidtas för att minska risken för smitta i samband med besök. Det anges att det för vissa verksamheter kan vara ett nytt åläggande om sådana risker tidigare inte tagits i beaktning i de riskanalyser som gjorts. Förslagsställaren uppskattar att arbetet med att bedöma dessa risker kräver 5-15 arbetstimmar för exempelvis verksamhetschef, till en kostnad om 2 600-7 800 kronor per verksamhet.

Kravet på tillgång till stöd från arbetsledare om svåra situationer uppstår med besökare eller boende vid besök medför en omprioritering av arbetsuppgifter som endast för med sig en försumbar kostnad. Den kompetens och rutiner som föreslås att verksamhetsansvarige ska säkerställa att personalen har god kännedom anges vara en hänvisning till befintlig reglering och innebär inga ytterligare kostnader för verksamheter.

Kravet att den verksamhetsansvarige ska se till att boende och besökare får information om vilka rekommendationer från Folkhälsomyndigheten och smittskyddsläkare utfärdats för att minska risken för

smitta vid besök uppskattas medföra en timme i veckan för varje enskild verksamhetschef, totalt 27 100 kronor per verksamhet och år. De uppskattade kostnaderna merkostnaderna för utökade inköp av desinfektionsmedel för besökare uppgår till cirka 4 000-50 000 kronor per månad för en kommun, beroende på antal verksamheter i kommunen.

Regelrådet gör följande bedömning. Såvitt Regelrådet kan bedöma har förslagsställaren uppskattat alla relevanta merkostnader och verksamhetspåverkan förslaget medför. Regelrådet noterar att endast kommuner tillfrågats och anser att det hade varit relevant att även tillfråga företag som drivs i privat regi. Förslagsställaren anger dock att konsekvenserna som beskrivits för offentligt bedrivna verksamheter även gäller för särskilda boenden som bedrivs av företag i privat regi och Regelrådet ser ingen uppenbar anledning att ifrågasätta den bedömningen.

Regelrådet finner redovisningen av förslagets påverkan på berörda företags kostnader, tidsåtgång och verksamhet godtagbar.

Påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag

Förslagsställaren anger att de föreslagna föreskrifterna riktar sig på samma sätt till samtliga verksamheter som bedriver verksamhet i form av särskilda boendeformer för äldre. De föreslagna föreskrifterna bedöms inte i övrigt medföra några effekter för företags förutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt.

Regelrådet ser ingen anledning att ifrågasätta den bedömningen och finner redovisningen av påverkan på konkurrensförhållanden för berörda företag godtagbar.

Regleringens påverkan på företagen i andra avseenden

Som angivits ovan bedömer förslagsställaren att regleringen inte får någon påverkan på företagen i andra avseenden än som beskrivits ovan.

Regelrådet ser ingen anledning att ifrågasätta den bedömningen och finner redovisningen av påverkan på företagen i andra avseenden godtagbar.

Särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning

Det saknas redovisning av särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning.

Regelrådet gör följande bedömning. Givet förslagets karaktär är det inte uppenbart att det skulle finnas något behov av att ta särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning. Det borde dock i sådana fall ha motiverats. Mot bakgrund av att konsekvensutredningen dessutom helt saknar uppgifter om berörda företags storlek blir avsaknad av redovisning av särskilda hänsyn till små företag också en brist.

Regelrådet finner därför redovisningen av särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning bristfällig.

Sammantagen bedömning

Med undantag från att det saknas uppgifter över storleken på berörda företag och redovisning av särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning innehåller konsekvensutredningen redovisningar av alla relevanta aspekter.

Regelrådet finner därför att konsekvensutredningen uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Stöd till regelgivare i konsekvensutredningsarbetet finns i [Tillväxtverkets handledning för konsekvensutredning](#).

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 23 september 2020.

I beslutet deltog Elisabeth Thand Ringqvist, ordförande, Claes Norberg, Lennart Renbjer, Lars Silver och Marie-Louise Strömgren.

Ärendet föredrogs av Anna Stattin.

Ordförande
Elisabeth Thand Ringqvist

Föredragande
Anna Stattin